

inkább az ismeretek és tudományok pályájával is megismertessük.

Ha már nem áll hatalmunkban mindenütt felsőbb fokú női iskolákat felállítani, melyekben a női nem a magyar és német irodalom, világtörténelem, természettudományokban, s más hasznos ismeretekben magasabb kiképeztetést nyerhetne, úgy legyen legalább törekvésünk oda irányozva, hogy önképző egyleteink könyvtáraiban a számtalan másod, harmadfokú regények és novellák helyét, az említett szakmákba vágó jelesebb művek foglalják el; legyenek felolvasásaink olyneműek, hogy általuk az említett tudományok iránti érdekeltség mindinkább felébresztessék hölgyeinkben.

Ha már a férfiaknak inkább van alkalmuk fáradsággal, feláldozással, küzdelemmel az ismeretek némi birtokába jutni, akkor szent kötelességük a nőket az ismeretekben szintén lehetőleg részesíteni. Az ő részvétük, buzdításuk, pártolásuk, megkettőzteti szellemi gyönyöreinket.

Ha mi a bennük rejlő tehetségeket, a tudományos műveltség iránti fogékonyságot kifejlesztjük, akkor biztosak lehetünk benne, hogy ők is lesznek pártolói mindannak, a mi nemes és magasatos.

Lesznek többen, kik ez ellen azt állítják, hogy hölgyeink a tudományok iránt érdekeltséggel nem viseltetnek, hogy a versnél és regénynél egyebet olvasni, az üres csevegésnél többet tartalmazó felolvasásokat hallgatni nem vágyódnak. Ez ellen én azon megjegyzést teszem, hogy van szerencsém hazánkban úgy, mint más helyeken is több igen művelt hölgyet ismerni, kikkel minden tárgyról, a tudományok minden ágáról okosan lehet társalogni, ismeretek több oly nemes lelkű hölgyet, kik a fiatal emberben többre becsülik a műveltséget s lelki tehetséget, mint a szépséget és gazdagságot, a fényes családi nevet és hízogó címet. Nem kételkedem benne, hogy ez itt is csak úgy legyen, s hogy helyben is vannak oly hölgyek, kik örömezt olvasnak komolyabb tárgyú műveket, melyekből ismereteiket gazdagíthatják; s bizonyos vagyok benne, hogy azoknak száma rövid idő múlva nagyobb is leend, ha e helyen arra képes férfiak által a tudomány bármely nemében, népszerű felolvasások tartatni fognak.

Székesfehérvárt, 1869. szeptemberben.

Gyenge gyermekkorom óta nem csekély önérzettel töltött el engem azon körülmény, hogy székesfehérvári zsidógyerek vagyok. Ezen önérzet, melyhez nem ritkán járult méltó vetélytársul a földieimmel közösen birtokolt bizonyos neme a büszkeségnek, nem csekély mérvben fokozódott, midőn nyolcz hónappal ezelőtt a német külföld egyik nagyobb városában időzván, egy előkelő izraelitársaságban szülővárosom felől kérdezettvén, a „Stuhlweisenburg“ szót hangoztatván, és a társaság egynémely tagja mintegy gépszerűleg, mintegy titkos mechanizmus következtében, részint kiegészítőleg, részint magyarázólag és jellemzőleg így morgott szakállába: „Stuhlweisenburger Wirren!“ ki ne tudná, hogy ezen két szó hosszú időn keresztül volt olvasható bizonyos német lapok vezérczikkei homlokán, egyszersmind azon missiót teljesítvén, hogy szülővárosom izraelitái emléke és a község történetének egy komor nevezetességű fejezete világszerte halhatatlanná varázsoltsassék. De a fehérvári zsidóközség — én csak az ugynevezett haladópartit tar-

tom ezennel szemem előtt — él és virul. A természettudósok nem ok nélkül szólnak: *Lebensprocess*-ről ezen terminus soká a legáltalában érhető községünket, élete processus volt, processus a szó jogászati értelmében! Ha nem esalódunk, ha eddig ellenséges hitsorsosink becsületérzetében hihetünk, mely hitet ugyan eddigi keserű tapasztalatok nem egyszer ingathatták volna meg, úgy reméljük, hogy nemsokára végén leszünk a sok perpatvarnak, hogy a mai nap még két tábor képező község egyesült erővel fog működni ujjaalakulásának nagyszerű és szent művében. Evtizedek tapasztalatai nyomán indulva, csoda, hogy a kisszerű czivódások és alapnélküli gyűlölttség undok átka nem oltá el földieim kebléből az erkölcsi érzet ama nemes tűzét, mely a közönség és egyesek koblét az áldozatkészség szent szikráival hevítvén fel alapját veté meg két imolának, melyek mindegyike városunk diszére válik. De, mondám, a fehérvári büszke feltevéseihöz hűn ragaszkodó szilárd usque ad excessum; ez ezen tulajdonok nem kis mérvben öltének kart, a már említett erkölcsi érzettel, és így létesülhetett kevés anyagi eszközzel gyönyörű templomunk! Ad vocem templom! Idején volna, hogy a fehérvári izraelita közönség áldozatkészségét végre valahára azon irányban is érvényesítené, melynek jelszava: Non qui bene coepit, sed qui bene finit meretur laudem! községünk becsülete kiáltva int benneteket azon mulaszthatlan kötelességre, hogy fölhalgyva kisszerű érdekeken áldozatok ama szent célra, mely a valóban gyönyörű imolát végre végleges birtoktokká teszi!

A templomkérdésen kívül az utolsó időt többnyire az iskolakérdés tette érdekessé. Már a napi sajtó is értesített több ízben, hogy az izraelita község ékes szólszerve, dr. Kohut rabbi a confessionalis iskolák mellett nyilatkozott. Nem szándékunk ebbeli subjectiv nézeteinket olvasóink elé tárni, csak arra akarunk figyelmeztetni, hogy egynémely journalista és újdondász alkalmasnak vélte harsány szóval a világba kiáltani ama gyanusítást, mintha rabbi Urunk e votumát felekezeti szűkkeblűség sugalmazta volna. Dr. K. t. itt helyben igen istenfélő, jámbor érzületű embernek ismerik, mindezn tulajdonságokkal szükségkép nem párosak a confessionalis szűkkeblűség, és hogy ezen adott esetben csakugyan tévedtek dühös újságíróink, bizonyítja azon körülmény, hogy mint szintén hirlapi úton vált tudomássá, dr. K. urat főképp oportunitási szempont vezényelte adta votumában. Mint hallom, sikerült derék rabbi Urunknak, a mult héten tartott községi értekezletben a község tagjait nézeteinek megnyerni és votumát kirívó többséggel elfogadtatni. Hogyan határozott a városi tanács az iskolakérdés ügyében: arról a napi lapok illető tudósításaiból értesülünk.